

Anmeldelser

Gregers Friisberg, *Samfundskundskab 3*, Søborg: Samfundsfagsnyt, 1986

Denne bog henvender sig især til de elever i gymnasiet, der i 20 procent af den samlede undervisningstid i historie skal beskæftige sig med samfundsfaglige emner. Time-tallet for historie er på 2 timer i 1. g, 3 i 2. g og 4 i 3. g. Der skal arbejdes med emner som samfundets økonomiske og sociale opbygning, det politiske system, internationale forhold, international integration og internationale konflikter. To af emnerne skal behandles dybtgående og der vil i forhold til disse kunne stilles krav om klar begrebs-anvendelse og begrebsindlæring. Bogens vægtning af områder må derfor ansues i forhold til dette og de ca. 65 sider, der er om hvert emne, passer formentlig meget godt til det timeantal, der er til rådighed. De fleste lærere vil supplere med at klippe lidt fra tidsskrifter og aviser for at give forløbene et aktuelt præg. Med hensyn til emner, elever og lærere vælger at gøre mere ud af, kan man så supplere med fremstil-linger, der går mere i bredden og dybden. Nogle afsnit fra bogen kunne også tænkes anvendt i gymnasiets samfundsfagsundervisning, hvor der er mere tid til rådighed (5 timer i 2. g og 5 i 3. g – hvis nogen er i tvivl!), og hvor bogens emnebehandling formentlig altid vil blive suppleret med klip og alternative fremstillinger.

Friisberg behandler fem emner – fra arbejdsløshed til international økonomi og med teknologi og social lagdeling, individ organisation og stat og EF som de øvrige emner. Bogen er meget velskrevet og meget gennearbejdet i forhold til de indholds-mæssige og pædagogiske krav, lærere og elever i gymnasieskolen vil stille.

Her kan man fremhæve, at bogens fremstilling og materiale er passende *varieret*. Der er eksempler med provokationer anbragt i kasser, der er gode tekster og der er mange figurer, diagrammer, tabeller. Ind i mellem er der også billeder, disse kunne dog have været mere præcise og mere illustrerende i forhold til problemstillingerne.

Man kan endvidere fremhæve, at både tekster og fremstilling tilgodeser et krav om pluralisme. Vi skal ikke i gymnasieskolen behandle bestemte synsvinkler eller bestemte tilgange, men vi skal give eleverne mulighed for at bearbejde emneområder og omgivende virkelighed på en nuanceret måde.

Emnevalget er spændende. Elevernes interesse vil i udgangspunktet falde inden for de "bløde" emneområder, arbejdsløshed og social lagdeling, men har man først be-skæftiget sig med de sociologisk orienterede områder vil der oftest være en nysgerrig-hed over for de mere "hårde" områder som økonomi.

Der er gennemgående brugt en passende blanding af klassiske og nyere udgangs-punkter for fremstillingen. Den kan på denne måde danne et grundlag for videre arbejde med emneområderne. Her ville det have været en fordel, hvis afsnittene hav-de været forsynet med en litteraturliste, så de interesserede elever havde haft mulig-hed for at læse sig mere ind på emnet.

Jeg har selv i min samfundssproglige 3. g anvendt EF-afsnittet her i foråret. Vi lagde ud med klip fra tidsskrifter og avisernes EF-debat, fulgte mediernes dækning i

Anmeldelser

Gregers Friisberg, *Samfundskundskab 3*, Søborg: Samfundsfagsnyt, 1986

Denne bog henvender sig især til de elever i gymnasiet, der i 20 procent af den samlede undervisningstid i historie skal beskæftige sig med samfundsfaglige emner. Time-tallet for historie er på 2 timer i 1. g, 3 i 2. g og 4 i 3. g. Der skal arbejdes med emner som samfundets økonomiske og sociale opbygning, det politiske system, internationale forhold, international integration og internationale konflikter. To af emnerne skal behandles dybtgående og der vil i forhold til disse kunne stilles krav om klar begrebs-anvendelse og begrebsindlæring. Bogens vægtning af områder må derfor ansues i forhold til dette og de ca. 65 sider, der er om hvert emne, passer formentlig meget godt til det timeantal, der er til rådighed. De fleste lærere vil supplere med at klippe lidt fra tidsskrifter og aviser for at give forløbene et aktuelt præg. Med hensyn til emner, elever og lærere vælger at gøre mere ud af, kan man så supplere med fremstil-linger, der går mere i bredden og dybden. Nogle afsnit fra bogen kunne også tænkes anvendt i gymnasiets samfundsfagsundervisning, hvor der er mere tid til rådighed (5 timer i 2. g og 5 i 3. g – hvis nogen er i tvivl!), og hvor bogens emnebehandling formentlig altid vil blive suppleret med klip og alternative fremstillinger.

Friisberg behandler fem emner – fra arbejdsløshed til international økonomi og med teknologi og social lagdeling, individ organisation og stat og EF som de øvrige emner. Bogen er meget velskrevet og meget gennearbejdet i forhold til de indholds-mæssige og pædagogiske krav, lærere og elever i gymnasieskolen vil stille.

Her kan man fremhæve, at bogens fremstilling og materiale er passende *varieret*. Der er eksempler med provokationer anbragt i kasser, der er gode tekster og der er mange figurer, diagrammer, tabeller. Ind i mellem er der også billeder, disse kunne dog have været mere præcise og mere illustrerende i forhold til problemstillingerne.

Man kan endvidere fremhæve, at både tekster og fremstilling tilgodeser et krav om pluralisme. Vi skal ikke i gymnasieskolen behandle bestemte synsvinkler eller bestemte tilgange, men vi skal give eleverne mulighed for at bearbejde emneområder og omgivende virkelighed på en nuanceret måde.

Emnevalget er spændende. Elevernes interesse vil i udgangspunktet falde inden for de "bløde" emneområder, arbejdsløshed og social lagdeling, men har man først beskæftiget sig med de sociologisk orienterede områder vil der oftest være en nysgerrig-hed over for de mere "hårde" områder som økonomi.

Der er gennemgående brugt en passende blanding af klassiske og nyere udgangs-punkter for fremstillingen. Den kan på denne måde danne et grundlag for videre arbejde med emneområderne. Her ville det have været en fordel, hvis afsnittene havde været forsynet med en litteraturliste, så de interesserede elever havde haft mulig-hed for at læse sig mere ind på emnet.

Jeg har selv i min samfundssproglige 3. g anvendt EF-afsnittet her i foråret. Vi lagde ud med klip fra tidsskrifter og avisernes EF-debat, fulgte mediernes dækning i

forbindelse med EF-pakken og EF-afstemning, havde høring af politikere og sluttede af med Friisbergs oversigtsfremstilling. Afsnittet indeholder en gennemgang af EFs institutioner og af beslutningsproces i EF, og det præsenterer nogle integrationsteorier. Afsnittet tilfredsstillende elevernes behov for yderligere baggrundsviden – der er et kort historisk rids – og gav dem nogle begrebsdannelser at gå ud fra. Og har man tidligere været inde på funktionalistisk samfundsopfattelse og på marxistisk statsteori er de korte fremstillinger af teorierne tilstrækkelige. Årets samfundsopgave til studentereksamen om EF viser da også, at mange elever kan bruge begreberne – *både* når de skal karakterisere ideologiske grundholdninger indeholdt i indlæg af henholdsvis udenrigsminister U. Ellemann og V. Steen Folke, – og når de i et 3. spørgsmål skal diskutere, hvilke indre og ydre forhold, der bestemmer udformningen af Danmarks EF-politik. Om de så har hentet begreberne hos Friisberg og i Friisbergs korte fremstilling er en anden sag.

Afsnittet om teknologi og social lagdeling kombinerer 2 emner, der ofte gennemgås i samfundsfag. Teknologi-delen er dog yderst kort og må formentlig suppleres, mens resten af afsnittet på relevant måde gennemgår og diskuterer begreber som lagdeling, social status, velfærd. Afsnittet om international økonomi virker spændende. Her ses på relationerne mellem USA, Vesteuropa samt Japan, og østlandenes og u-landenes placering i verdensøkonomien diskuteres. I forhold til andre fremstillinger tages nye dimensioner i den internationale politik op. – Vi kan gøre brug af flere fremstillinger vedrørende de sikkerhedspolitiske aspekter og vi har også mange fremstillinger om nord-syd-problematik.

Om alle emner i bogen gælder det, at man sagtens kunne tænke dem behandlet mere – både i bredden og dybden. Men Friisberg har fundet en passende balance i forhold til de forudsætninger, der er givet for undervisningen.

Det ligner en diskussion om samfundsfag som fællesfag eller som grenfag. Skal vi i gymnasiet holde os til at levere samfundsfagsundervisning til greneleverne – og dermed have mulighed for at nå et rimeligt niveau – eller skal vi *også* tænke i fællesfagsbaner og give alle elever mulighed for at få i hvert fald nogen indsigt i samfundsfaglige problemstillinger. I den standende diskussion om gymnasireform vil De Radikale holde fast i grenstrukturen, men samtidig gerne tilgodese et behov for at give alle elever indsigt i samfundsforhold. Nu må vi se, hvor det ender. Givet er det, at ender det med Bertel Haarders valgfagsstruktur, bliver samfundsfag nedprioriteret til fordel for naturvidenskab og humaniora.

Ellen Bastholm

Carsten Vesterø Jensen, *Det tvædelte pensionssystem*, Roskilde: Forlaget Samfundsokonomi og Forvaltning, 1985, 284 s.

Pensionssystemet i Danmark er som i mange andre moderne velfærdsstater tvædelt. Det består på den ene side af et overvejende socialpolitisk defineret, statsfinansieret forsørgelsessystem, hvor folkepensionen er det dominerende element. På den anden side består det af et mere skattepolitisk defineret, gennem fradrag statsubsidieret